

Reviderade bedömningar av antalet inskrivna arbetslösa

April 2021

© Arbetsförmedlingen
Författare: Analysavdelningen
Datum: 2021-04-28
Diarienummer: Af-2021/0033 6164
Arbetsförmedlingen analys 2021:10

Förord

I samband med Arbetsförmedlingens återsrapportering till regeringen av *Prognoser för utbetalningar 2021-2024* revideras bedömningarna för utvecklingen av antalet inskrivna arbetslösa. Under hösten 2020 och inledningen av 2021 har arbetslöshetsnivån stabiliserats på en något lägre nivå jämfört med tidigare bedömningar, men det finns fortfarande en stor osäkerhet kring utvecklingen på arbetsmarknaden framöver. Ordinarie uppdatering av Arbetsförmedlingens bedömningar av utvecklingen på arbetsmarknaden kommer att presenteras i samband med att *Arbetsmarknadsutsikterna våren 2021* publiceras i juni.

Solna 28 april 2021

Annika Sundén
Analysdirektör

Utsikterna på arbetsmarknaden

Svensk ekonomi har i hög grad påverkats av både pandemin och utvecklingen i omvärlden. Även om Sverige inte har stängt ned samhället i lika hög omfattning som många andra länder, har ekonomin påverkats negativt av nedstängningarna runt om i världen. Svensk ekonomi nådde en bottennotering under slutet av andra kvartalet 2020 och återhämtningen påbörjades sedan från låga nivåer. Smittspridningen började öka igen under slutet av 2020 och regeringen presenterade därefter nya och striktare åtgärder för social distansering. Effekterna på arbetsmarknaden blev dock inte lika påfallande som under våren, till följd av de förlängda stödåtgärderna till drabbade företag och att utvecklingen inom exportindustrin varit positiv.

Kraftfulla stödåtgärder håller tillbaka arbetslösheten

Regeringens åtgärder i form av stöd för korttidsarbete, omställningsstöd och fler utbildningsplatser har varit viktiga för att dämpa pandemins effekter på ekonomin och arbetsmarknaden. Flera av stödåtgärderna har nu förlängts och förstärkts. Arbetsförmedlingen bedömer att arbetslösheten hade varit betydligt högre utan dessa åtgärder. Det har hållit tillbaka ökningstakten i arbetslösheten som annars hade varit betydligt högre.

Under hösten 2020 stabiliserades arbetslöshetsnivån i takt med att arbetsmarknaden sakta börjat komma igång. Det var fortsatt ett stort antal nyinskrivna arbetslösa, samtidigt som fler än förväntat lämnade för arbete och utbildning. Denna utveckling, med ungefär lika många som skriver in sig på Arbetsförmedlingen som lämnar varje vecka, har sedan fortsatt under det första kvartalet 2021.

Utvecklingen på arbetsmarknaden har därmed, trots det fortsatt allvarliga läget, varit bättre än vad som bedömdes i december 2020. Som beskrivits tidigare förklaras detta bland annat av att stödåtgärderna har förlängts och förstärkts, men också av bättre utsikter i svensk ekonomi än förväntat.

Inflödet av nya arbetssökande har förvisso varit förhållandevis högt, men något lägre än väntat. Samtidigt fortsätter ett förhållandevis stort antal, och stor andel, av de inskrivna arbetslösa att lämna Arbetsförmedlingen för arbete. Under perioden januari till mars 2021 lämnade omkring 78 000 personer¹ för arbete (med eller utan stöd). Det kan jämföras med 59 000 personer samma period 2020. Utflödet till arbete har därmed, både i absoluta och relativa termer, varit större än väntat. De som får jobb är i huvudsak personer som varit arbetslösa under kortare tid och som nästan uteslutande har minst en gymnasieutbildning.

I slutet av mars var drygt 440 000 personer inskrivna som arbetslösa (öppet arbetslösa eller sökande i program med aktivitetsstöd) på Arbetsförmedlingen. Det är 52 000 fler än för ett år sedan och motsvarar en arbetslöshetsnivå på 8,4 procent.

¹ Från inskrivna arbetslösa (öppet arbetslösa eller sökande i program med aktivitetsstöd).

Bedömningen för inskrivna arbetslösa 16-64 år revideras ned

Trots den fortsatt allvarliga situationen har utvecklingen på arbetsmarknaden sammantaget varit bättre än förväntat. Antalet nya arbetslösa har varit något lägre än vad som tidigare bedömts och samtidigt fortsätter antalet arbetslösa (med kortare arbetslöshetstider) som lämnar för arbete att vara högre än vad som beräknats i tidigare bedömningar. Mot bakgrund av den observerade utvecklingen, och givet att stödåtgärder och restriktioner gradvis fasas under 2021, revideras bedömningen för antalet inskrivna arbetslösa ned. Antalet långtidsarbetslösa bedöms dock fortsätta öka under 2021 i linje med tidigare bedömningar.

Antalet inskrivna arbetslösa väntas fortsätta minska fram till sommaren för att sedan stabiliseras när stödåtgärder successivt fasas ut. Det finns dock en stor osäkerhet i bedömningen till följd av att återhämtningen på arbetsmarknaden är starkt kopplad till när restriktioner kan lättas.

Inflödet av nya arbetssökande väntas dock vara något högre än de senaste årens genomsnitt åtminstone första halvåret 2021. Parallellt bedöms företagets behov av att nyanställa vara fortsatt lägre än innan pandemin. Återhämtningen i ekonomin och på arbetsmarknaden väntas därmed fortfarande bli utdragen.

Tabellen nedan visar Arbetsförmedlingens bedömning av antalet och andelen inskrivna arbetslösa (öppet arbetslösa eller sökande i program med aktivitetsstöd) för åren 2021 till 2022. Antalet beräknas nu till i genomsnitt 434 000 under 2021 och till 407 000 under 2022. Det motsvarar genomsnittliga arbetslöshetsnivåer på 8,3 respektive 7,9 procent.² Återhämtningen till ett mer normalt läge förväntas därmed ta tid och effekterna av pandemin blir tydliga på arbetsmarknaden under hela prognosperioden.

Tabell 1: Årsmedeltal, utfall för 2019 och 2020. Bedömningarna som gjordes i december 2020 inom parentes.

	Antal inskrivna arbetslösa 16–64 år	Arbetslöshetsnivå
2019	349 000	7,0
2020	437 000	8,5
P2021	434 000 (476 000)	8,3 (9,1)
P2022	407 000 (447 000)	7,9 (8,6)

Effekterna för ungdomar 18-24 år beror på hur utdragen krisen blir

Ungdomar har drabbats hårt av pandemin. Unga har i allmänhet en lösare förankring på arbetsmarknaden än äldre. Det beror på att det är vanligt att ungdomar varvar kortare tider av arbetslöshet med tillfälliga anställningar och utbildning. Pandemin har dessutom drabbat branscher som hotell-och restaurangverksamhet samt handel i hög omfattning. Det är branscher där många ungdomar arbetar och där det är vanligt med ingångsjobb på arbetsmarknaden. Samtidigt har antalet anmälningar till

² Avser inskrivna arbetslösa (öppet arbetslösa eller sökande i program med aktivitetsstöd) 16–64 år som andel av den registerbaserade arbetskraften 16–64 år.

universitet och högskolor varit rekordhögt under pandemin samtidigt som antalet studieplatser har utökats, vilket kunnat hålla tillbaka ungdomsarbetslösheten.

Antalet inskrivna arbetslösa ungdomar i åldern 18-24 år uppgick i slutet av mars till närmare 58 000, vilket är en ökning med närmare 7 000 personer jämfört med samma månad för ett år sedan. Det motsvarar en arbetslöshetsnivå på 11,1 procent. Av nedanstående tabell framgår att antalet arbetslösa ungdomar beräknas till i genomsnitt 55 000 under 2021 och 50 000 under 2022. Det motsvarar genomsnittliga arbetslöshetsnivåer på 10,7 respektive 9,8 procent.

Tabell 2: Årsmedeltal, utfall för 2019 och 2020.
Bedömningarna som gjordes i december 2020 inom parentes.

	Antal inskrivna arbetslösa 18–24 år	Arbetslöshetsnivå
2019	46 000	8,6
2020	62 000	11,6
P2021	55 000 (71 000)	10,7 (13,2)
P2022	50 000 (60 000)	9,8 (11,5)

Att ungdomar drabbas av perioder av friktionsarbetslöshet är vanligt förekommande och därför inget större problem i normala tider. Det är bland annat förklaringen till att ungdomsarbetslösheten brukar vara högre än arbetslösheten för åldersgruppen 16-64 år. Under rådande omständigheter har dock efterfrågan på arbetskraft dämpats inom branscher där ingångsjobb är vanliga. Samtidigt medför strukturomvandlingen på arbetsmarknaden att vissa jobb, exempelvis inom handeln, inte kommer tillbaka efter krisen. Det rådande läget på arbetsmarknaden riskerar därför att försena och försvåra situationen för ungdomar som träder in på arbetsmarknaden. De långsiktiga effekterna för ungdomar på arbetsmarknaden beror dock på hur utdragen krisen blir.

Antalet långtidsarbetslösheten fortsätter att öka under 2021

Redan under hösten 2019 ökade antalet inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i mer än tolv månader till följd av en dämpad konjunktur och en ökad strukturomvandling på arbetsmarknaden. Pandemin har förstärkt utvecklingen och det finns en överhängande risk att antalet långtidsarbetslösa, som redan är på rekordhöga nivåer, fortsätter att öka.³

I mars 2021 uppgick antalet långtidsarbetslösa till drygt 182 000 personer, vilket är närmare 29 000 personer fler jämfört med ett år tidigare. Det motsvarar 41 procent av det totala antalet inskrivna arbetslösa som uppgick till drygt 440 000 personer i åldersgruppen 16-64 år. Samtidigt hade närmare 102 000 personer, i slutet av mars, varit utan arbete i sex till tolv månader. Även om risken för långtidsarbetslöshet är

³ Läs mer i rapporten *Långtidsarbetslöshetens utveckling i spåren av pandemin – Rekordhög långtidsarbetslöshet*, Arbetsförmedlingen analys 2021:6.

mer överhängande för personer med svag konkurrensförmåga⁴ har andelen långtidsarbetslösa ökat bland grupper som innan krisen hade en starkare ställning på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen bedömer att antalet långtidsarbetslösa kommer fortsätta att öka och riskerar att uppgå till 200 000 personer under 2021. Därmed finns en överhängande risk för ökade obalanser på arbetsmarknaden vilket kommer innebära en stor utmaning under de kommande åren.

Risk för högre strukturarbetslöshet

Krisen har bidragit till att strukturuomvandlingen på arbetsmarknaden har påskyndats. Strukturuomvandlingen på arbetsmarknaden innebär att digitaliseringen och automatiseringen ställer nya och högre krav på arbetskraftens kompetenser.⁵

Redan före krisen fanns det många inskrivna arbetslösa som inte fått arbete trots flera år med stark efterfrågan på arbetskraft. Det förklaras av skillnaden mellan vad arbetsgivarna efterfrågar och de arbetslösas kompetenser. Strukturuomvandlingen riskerar att öka obalansen på arbetsmarknaden ytterligare då fler personer saknar efterfrågade kompetenser. Samtidigt riskerar de som redan var arbetslösa innan krisen att få det ännu svårare när kompetenskraven ökar, framför allt arbetslösa med kort utbildning. Det finns därför en risk att strukturarbetslösheten stiger i spåren av pandemin, vilket kan medföra att den totala arbetslösheten permanentas på en högre nivå.

Utvecklingen förstärks av att branscher som hotell, restaurang och handel med många ingångsjobb har drabbats hårt av krisen. Det innebär att inträdet för nya personer på arbetsmarknaden, som unga och utrikes födda, riskerar att försenas och försvåras. När fler nya personer sedan fyller på arbetskraften successivt riskerar de som blev arbetslösa under ett tidigt skede att hamna längre bak i kön. För att minska de potentiellt negativa effekterna är det viktigt att motivera arbetslösa att hålla kontakten med arbetsmarknaden och söka de jobb som finns. Den snabba strukturuomvandling som nu sker, med nya konsumtionsbeteenden och en snabb digital transformation inom flera områden, innebär att alla jobb som försvunnit under pandemin inte kommer tillbaka – åtminstone inte i samma omfattning som tidigare. Det innebär ett ökat behov av omställning där personer som arbetat exempelvis inom handel och administration kan behöva byta yrke eller bransch.

⁴ Arbetsförmedlingen har identifierat olika grupper av arbetslösa som i genomsnitt löper en högre risk än andra att hamna i långvariga perioder utan arbete och därför bedöms ha svag konkurrensförmåga. Till dessa grupper räknas personer som saknar gymnasial utbildning, personer födda utanför Europa, personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och arbetslösa äldre än 55 år.

⁵ Läs mer i rapporten *Kompetensutvecklingen på arbetsmarknaden till år 2030 – I spåren av automatiseringen*, Arbetsförmedlingen analys 2021:2.